YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

10 päivänä toukokuuta 2007 *

Asiassa C-328/05 P,

jossa on kyse yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 56 artiklan nojalla 30.8.2005 tehdystä valituksesta,

SGL Carbon AG, kotipaikka Wiesbaden (Saksa), edustajinaan Rechtsanwalt M. Klusmann ja Rechtsanwalt F. Wiemer,

valittajana,

ja jossa vastapuolena on

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään F. Castillo de la Torre, M. Schneider, W. Mölls ja H. Gading,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit E. Juhász, R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari), G. Arestis ja T. von Danwitz,

julkisasiamies: J. Mazák,
kirjaaja: hallintovirkamies B. Fülöp,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 26.10.2006 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 18.1.2007 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 SGL Carbon AG (jäljempänä SGL Carbon) vaatii valituksessaan ensisijaisesti, että yhteisöjen tuomioistuin kumoaa osittain Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa T-71/03, T-74/03, T-87/03 ja T-91/03, Tokai Carbon ym. vastaan komissio, 15.6.2005 antaman tuomion (ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla tämä hylkäsi SGL Carbonin kanteen, jonka kohteena oli EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan

ja ETA-sopimuksen 53 artiklan soveltamisesta 17.12.2002 tehty komission päätös K(2002) 5083 lopullinen (asia COMP/E-2/37.667 – Erikoisgrafiitit; jäljempänä riidanalainen päätös), ja toissijaisesti, että sille mainitussa päätöksessä määrättyä sakkoa alennetaan.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus N:o 17

2 Neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen [81] ja [82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus), joka on annettu 6.2.1962 (EYVL 1962, 13, s. 204), 15 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille vähintään 100 ja enintään 5 000 laskentayksikön sakon, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

– –

b) antavat virheellisiä tietoja vastatessaan 11 artiklan 3 tai 5 kohdan – – nojalla tehtyyn tietojensaantipyyntöön – –

2. Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille sakon, joka on vähintään 1 000 ja enintään 1 000 000 laskentayksikköä taikka tätä

suurempi mutta enintään 10 prosenttia kunkin rikkomukseen osallisen yrityksen edellisen tilikauden liikevaihdosta, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

a) rikkovat perustamissopimuksen [81] artiklan 1 kohtaa tai [82] artiklaa – –

– –

Sakon suuruutta määrättäessä on otettava huomioon rikkomuksen vakavuuden lisäksi sen kesto.

– –"

Suuntaviivat

3 Komission tiedonannon, jonka otsikkona on "Suuntaviivat asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa" (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä suuntaviivat), johdanto-osassa todetaan seuraavaa:

"– – suuntaviivoissa esitettyjen periaatteiden tarkoituksena on varmistaa komission päätösten avoimuus ja objektiivisuus suhteessa yrityksiin kuin myös yhteisöjen

tuomioistuimeen; samalla vahvistetaan lainsäätäjän komissiolle jättämä liikkumavara harkintavallalle, jonka perusteella komissio voi määrätä sakoksi enintään 10 prosenttia yrityksen kokonaisliikevaihdosta. Tätä liikkumavaraa on kuitenkin sovellettava yhtenäisen ja syrjimättömän politiikan linjan mukaisesti, joka vastaa kilpailusääntöjen rikkomisen estämiselle asetettuja tavoitteita.

Sakon uusi laskutapa perustuu tästedes jäljempänä esitettyyn kaavaan, joka pohjautuu perusmäärään, jota korotetaan raskauttavien olosuhteiden perusteella ja alennetaan lieventävien olosuhteiden perusteella."

4 Suuntaviivojen 1 kohdassa todetaan, että "perusmäärä määritetään rikkomisen vakavuuden ja keston perusteella. Ne ovat ainoat asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa vahvistetut perusteet". Suuntaviivojen 2 kohdan mukaan perusmäärää voidaan korottaa raskauttavien olosuhteiden perusteella, joita ovat esimerkiksi se, että sama yritys tai samat yritykset uusivat samanlaatuisen rikkomisen. Suuntaviivojen 3 kohdan mukaan perusmäärää voidaan alentaa lieventävien olosuhteiden perusteella.

Yhteistyötiedonanto

5 Komissio määritteli sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetussa tiedonannossa (EYVL 1996, C 207, s. 4; jäljempänä yhteistyötiedonanto) ne edellytykset, joilla komission kanssa kartelleja koskevissa tutkimuksissa yhteistyössä olevat yritykset voidaan vapauttaa sakoista tai joilla kyseiset yritykset voivat saada alennusta sakoista, jotka niiden olisi pitänyt maksaa, jos ne eivät olisi olleet tällaisessa yhteistyössä.

6 Yhteistyötiedonannon A kohdan 5 alakohdassa todetaan seuraavaa:

"Yritysten yhteistyö komission kanssa on vain yksi monista tekijöistä, jotka komissio ottaa huomioon sakon määrän vahvistaessaan. – –"

7 Mainitun tiedonannon C kohdan, jonka otsikko on "Sakkojen määrän huomattava alentaminen", sanamuoto on seuraava:

"Edellä [B kohdan] b–e alakohdan edellytykset täyttävä yritys, joka ilmoittaa salaisesta kartellista sen jälkeen, kun komissio on päättänyt aloittaa kartelliin kuuluvia yrityksiä koskevan tutkimuksen, jossa ei kuitenkaan saada riittäviä todisteita päätöksen tekemiseen johtavan menettelyn aloittamiseksi, saa 50–75 prosenttia alennusta sakon määrästä."

8 Yhteistyötiedonannon B kohdassa olevissa edellytyksissä, joihin kyseisen tiedonannon C kohdassa viitataan, edellytetään, että kyseessä oleva yritys

"a) ilmoittaa komissiolle salaisesta kartellista ennen kuin komissio on päättänyt aloittaa kartelliin kuuluvia yrityksiä koskevan tutkimuksen, ja jos komissiolla ei jo ole riittäviä todisteita ilmoitetun kartellin olemassaolon todistamiseksi,

b) ensimmäisenä esittää ratkaisevaa näyttöä kartellin olemassaolosta,

c) on lopettanut osallistumisensa tähän laittomaan toimintaan viimeistään kartellin ilmoittamishetkellä,

d) antaa komissiolle kaikki tarvittavat tiedot kartellista sekä kaikki sen hallussa olevat kartellia koskevat asiakirjat ja todisteet sekä on valmis jatkuvaan ja täydelliseen yhteistyöhön koko tutkimuksen ajan,

e) ei ole pakottanut toista yritystä osallistumaan kartelliin eikä ole ollut tämän laittoman toiminnan aloittaja tai ratkaiseva toimija".

9 Yhteistyötiedonannon D kohdan, jonka otsikko on "Sakkojen määrän merkittävä alentaminen", sanamuoto on seuraava:

"1. Jos yritys tarjoutuu yhteistyöhön ilman, että kaikki edellä B tai C kohdassa esitetyt edellytykset täyttyvät, yritykselle voidaan myöntää 10–50 prosenttia alennusta siihen sakkojen määrään, mikä sille olisi määrätty ilman yhteistyötä.

2. Näin voidaan menetellä erityisesti, jos:

– yritys toimittaa komissiolle ennen vastalauseiden tiedoksi antamista tietoja, asiakirjoja tai muita todisteita, jotka auttavat rikkomuksen todistamisessa

– saatuaan tiedon vastalauseista yritys ilmoittaa komissiolle, että se ei kiistä niiden seikkojen olemassaoloa, joihin komission esittämät syytökset perustuvat."

Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen seitsemäs lisäpöytäkirja

10 Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen seitsemännen lisäpöytäkirjan 4 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Kielto syyttää tai rangaista kahdesti

1. Ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti.

2. Edellisen kappaleen määräykset eivät estä ottamasta juttua uudelleen tutkittavaksi asianomaisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti, jos on näyttöä uusista tai vasta esiin tulleista tosiseikoista tai jos aiemmassa prosessissa on tapahtunut sellainen perustavaa laatua oleva virhe, joka voisi vaikuttaa lopputulokseen.

_ _"

Asian tausta ja riidanalainen päätös

11 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti valituksenalaisessa tuomiossa kyseisessä tuomioistuimessa nostetun kanteen taustalla olevat tosiseikat seuraavasti:

"1 Komissio katsoi [riidanalaisessa päätöksessä], että useat yritykset olivat osallistuneet EY 81 artiklan 1 kohdassa ja Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyn sopimuksen 53 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin sopimuksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin erikoisgrafiittialalla heinäkuusta 1993 helmikuuhun 1998.

2 [Riidanalaisessa] päätöksessä 'erikoisgrafiitti' merkitsee grafiittituoteryhmää, joka kattaa erilaisissa sovelluksissa käytettävän isostaattisen grafiitin, puristetun grafiitin ja muovatun grafiitin. Se ei kata teräksenvalmistuksessa käytettäviä grafiittielektrodeja.

3 Isostaattinen grafiitti on mekaanisilta ominaisuuksiltaan puristettua ja muovattua grafiittia parempaa, ja kunkin grafiittiluokan hinta vaihtelee sen

mekaanisten ominaisuuksien mukaan. Isostaattista grafiittia käytetään muun muassa valmistettaessa kipinätyöstämällä auto- ja elektroniikkateollisuuden metallimuotteja. Sitä käytetään myös muiden kuin rautametallien eli esimerkiksi kuparin ja kupariseosten jatkuvavalumuottien valmistukseen.

4 Isostaattisen grafiitin ja puristetun tai muovatun grafiitin valmistuskustannusten ero on ainakin 20 prosenttia. Yleisesti ottaen puristettu grafiitti on halvinta, minkä vuoksi se valitaan, jos se vastaa käyttäjän vaatimuksia. Puristettuja tuotteita käytetään monissa teollisissa sovelluksissa lähinnä rauta-, teräs- ja alumiiniteollisuudessa sekä kemianteollisuudessa ja metallurgian alalla.

5 Muovattua grafiittia käytetään yleensä vain suursovelluksissa, koska se on tyypillisesti puristettua grafiittia huonompaa.

6 Erikoisgrafiittituotteet toimitetaan asiakkaille yleensä joko työstettyjen lopputuotteiden muodossa suoraan tuotantolaitoksilta tai konepajojen välityksellä. Nämä konepajat ostavat työstämätöntä grafiittia elementteinä tai tankoina, työstävät sitä eli muuttavat sen asiakkaan tarpeiden mukaiseksi ja myyvät työstetyt tuotteet loppukäyttäjänä olevalle asiakkaalle.

7 [Riidanalainen] päätös koskee kahta erillistä kartellia, joista yksi liittyy isostaattisen erikoisgrafiitin markkinoihin ja toinen puristetun erikoisgrafiitin markkinoihin. Muovatun grafiitin osalta todisteita rikkomisesta ei ollut. Kyseiset kartellit kattoivat hyvin täsmälliset tuotteet eli grafiitin standardielementtien ja leikattujen elementtien muodossa, mutta ei työstettyjä tuotteita, jotka tehdään asiakkaan tilauksesta.

8 Erikoisgrafiitin tärkeimmät valmistajat länsimaissa ovat monikansallisia yrityksiä. Vuonna 2000 erikoisgrafiitteja myytiin maailmanlaajuisesti noin 900 miljoonan euron arvosta, josta isostaattisen grafiitin osuus oli noin 500 miljoonaa euroa ja puristetun grafiitin osuus noin 300 miljoonaa euroa. Myynnin arvo oli vuonna 2000 yhteisössä/ETAlla isostaattisten tuotteiden osalta 100–120 miljoonaa euroa ja puristettujen tuotteiden osalta 60–70 miljoonaa euroa. Työstämättömien tuotteiden osuus oli isostaattisen grafiitin markkinoilla noin 35–50 miljoonaa euroa ja puristetun grafiitin markkinoilla noin 30 miljoonaa euroa.

9 Kun [riidanalainen] päätös tehtiin, isostaattisen erikoisgrafiitin suurimmat valmistajat yhteisössä/ETAlla olivat [muun muassa] saksalaisyhtiö SGL Carbon – –.

– –

12 Komissio aloitti kesäkuussa 1997 grafiittielektrodimarkkinoita koskeneen tutkimuksen. Tutkimus johti 18.7.2001 tehtyyn päätökseen EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä – Asia COMP/E-1/36.490 – Grafiittielektrodit (EYVL 2002, L 100, s. 1). – –

– –

14 Yhdysvalloissa aloitettiin maaliskuussa 2000 ja helmikuussa 2001 rikosoikeudenkäynti [Le Carbone-Lorraine SA:n] tytäryhtiötä ja [japanilaisyhtiö Toyo Tanso Co. Ltd:n] tytäryhtiötä vastaan – –. Yhtiöt myönsivät niitä vastaan esitetyt syytteet oikeiksi ja suostuivat maksamaan sakkoja. – –

15 Komissio lähetti 17.5.2002 väitetiedoksiannon [riidanalaisen] päätöksen adressaateille. – – Yksikään yhtiöistä ei kiistänyt tosiseikkoja.

– –

17 Hallinnollinen menettely päättyi 17.12.2002 [riidanalaisen päätöksen tekemiseen]. – –

– –

19 [Riidanalaisessa] päätöksessä todetaan, että salaisia sopimuksia pantiin täytäntöön isostaattisen grafiitin markkinoilla säännöllisillä monenvälisillä tapaamisilla neljällä tasolla:

– 'huipputason tapaamiset', joihin yhtiöiden ylin johto osallistui ja joissa vahvistettiin yhteistyön perusperiaatteet

– 'kansainväliset työskentelytason kokoukset', jotka koskivat grafiittielementtien luokittelua eri kategorioihin ja vähimmäishintojen vahvistamista kullekin kategorialle

– 'alueelliset' (Euroopan) kokoukset

– 'paikalliset' (kansalliset) kokoukset, jotka koskivat Italian, Saksan, Ranskan, Ison-Britannian ja Espanjan markkinoita.

– –

22 [Riidanalaisessa] päätöksessä tehtyjen tosiseikkoja koskevien toteamusten ja oikeudellisen arvioinnin perusteella komissio määräsi asianomaisille yhtiöille sakot, jotka oli laskettu sen menetelmän mukaisesti, joka on esitetty – – suuntaviivoissa – – sekä yhteistyötiedonannossa.

23 [Riidanalaisen] päätöksen päätösosan 1 artiklan 1 kohdan mukaan seuraavat yritykset rikkoivat EY 81 artiklan 1 kohtaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohtaa osallistumalla mainittuina ajankohtina sopimuksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin, jotka vaikuttivat yhteisön ja ETAn isostaattisen erikoisgrafiitin markkinoihin:

– –

b) SGL [Carbon], heinäkuusta 1993 helmikuuhun 1998

– –

24 Saman artiklan 2 kohdan mukaan seuraavat yritykset rikkoivat EY 81 artiklan 1 kohtaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohtaa osallistumalla mainittuina ajankohtina sopimuksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin, jotka vaikuttivat yhteisön ja ETAn puristetun erikoisgrafiitin markkinoihin:

– SGL [Carbon], helmikuusta 1993 marraskuuhun 1996

– –

25 [Riidanalaisen päätöksen] päätösosan 3 artiklassa määrätään seuraavat sakot:

– –

b) SGL [Carbon]:

– isostaattinen erikoisgrafiitti: 18 940 000 euroa;

– puristettu erikoisgrafiitti: 8 810 000 euroa;

– –

26 [Riidanalaisen] päätöksen 3 artiklassa määrätään, että sakot on maksettava kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksiantamisesta, ja viivästyskorko on 6,75 prosenttia.

27 [Riidanalainen] päätös lähetettiin saatekirjeen kera kantajille 20.12.2002. Siinä todettiin, että [kyseisessä] päätöksessä täsmennetyn maksuajan päättymisen jälkeen komissio toteuttaisi toimenpiteet asianomaisten summien perimiseksi. Jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kuitenkin nostettaisiin kanne, komissio ei toteuttaisi tällaisia toimenpiteitä edellyttäen, että maksettaisiin 4,75 prosentin korkoa ja annettaisiin pankkitakaus."

Asian käsittely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

12 SGL Carbon sekä riidanalaisen päätöksen muut adressaatit nostivat maaliskuun 2003 aikana ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon jättämillään erillisillä kannekirjelmillä kanteita kyseisen päätöksen kumoamiseksi.

13 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion tuomiolauselmassa muun muassa seuraavaa:

"– –

4) Asiassa T-91/03, SGL Carbon vastaan komissio

– kantajalle [riidanalaisen] päätöksen – – 3 artiklassa määrätyn sakon suuruudeksi vahvistetaan 9 641 970 euroa rikkomisesta, johon syyllistyttiin isostaattisen grafiitin markkinoilla

– kanne hylätään muilta osin

– kantaja vastaa kahdesta kolmasosasta omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaa kaksi kolmasosaa komission oikeudenkäyntikuluista, ja komissio vastaa yhdestä kolmasosasta omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaa yhden kolmasosan kantajan oikeudenkäyntikuluista."

Valitusasian asianosaisten vaatimukset

14 SGL Carbon vaatii valituksessaan, että yhteisöjen tuomioistuin

– ensisijaisesti kumoaa valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin siinä hylättiin sen kanne

– toissijaisesti alentaa entisestään sille määrättyä sakkoa sekä valituksenalaisessa tuomiossa vahvistetun viivästyskoron ja sen koron määrää, joka on maksettava asian ollessa vireillä

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

15 Komissio vaatii vastineessaan, että yhteisöjen tuomioistuin hylkää valituksen ja velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Valituksen tarkastelu

16 SGL Carbon vetoaa valituksensa tueksi kuuteen valitusperusteeseen.

17 SGL Carbon väittää ensimmäisessä valitusperusteessaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin loukkasi ne bis in idem -periaatetta, kun se ei ottanut huomioon SGL Carbonille aikaisemmin Yhdysvalloissa määrättyjä sakkoja. Toisessa valitusperusteessa moititaan SGL Carbonille määrätyn sakon määrän korottamista 35 prosentilla sen perusteella, että se oli kartellin ainoa johtaja. Kolmannessa valitusperusteessaan SGL Carbon väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tarkastellut kanneperustetta, jonka mukaan puolustautumisoikeuksia, siltä osin kuin niihin sisältyy oikeus tulla kuulluksi, loukattiin sillä, että komission tutkimuksesta vastanneen virkamiesryhmän jäsenten saksan kielen taito oli riittämätön. Neljäs valitusperuste koskee arviota, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki SGL Carbonin yhteistyöstä komission kanssa. Viidennessä valitusperusteessaan valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ottanut huomioon sen taloudellista suorituskykyä, kun se arvioi valittajan kykyä maksaa sakko, ja että määrätty sakko oli suhteettoman korkea. Kuudennessa valitusperusteessaan valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määritteli korkokannan virheellisesti.

Ensimmäinen valitusperuste, joka koskee kolmannessa valtiossa määrättyjen seuraamusten huomioon ottamista koskevan velvollisuuden noudattamatta jättämistä

Asianosaisten lausumat

18 SGL Carbon väittää ensimmäisessä valitusperusteessaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki virheen, kun se kyseenalaisti ne bis in idem -periaatteen sovellettavuuden esillä olevassa asiassa, koska SGL Carbonille Yhdysvalloissa määrätyt seuraamukset olisi pitänyt ottaa huomioon sakon määrää määritettäessä vähintään niin, että sakkoa olisi alennettu.

19 SGL Carbon täsmensi istunnossa, että vaikka yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi asiassa C-289/04 P, Showa Denko vastaan komissio, 29.6.2006 antamassaan tuomiossa (Kok. 2006, s. I-5859, 50–63 kohta) ja asiassa C-308/04 P, SGL Carbon vastaan komissio, 29.6.2006 antamassaan tuomiossa (Kok. 2006, s. I-5977, 26–39 kohta) väitteen, jonka mukaan kolmannessa valtiossa kilpailuoikeuden alalla määrätyt seuraamukset olisi otettava huomioon sakkoja vahvistettaessa, komissio ei voinut perustellusti jättää kokonaan huomioimatta tällaista seikkaa.

20 SGL Carbonin mukaan komissiolla voi näet harkintavaltaansa käyttäessään olla velvollisuus ottaa huomioon kolmannen valtion viranomaisten määräämät seuraamukset, kun otetaan huomioon tarve varmistaa, että määrätyt seuraamukset ovat oikeasuhteisia.

21 Komissio katsoo, että valittaja vetoaa virheellisesti ne bis in idem -periaatteeseen esillä olevassa asiassa. Kilpailuoikeuden alan hallinnollisilla ja oikeudellisilla menettelyillä Yhdysvalloissa ja yhteisössä ei nimittäin ole samat tavoitteet.

22 Komissio väittää, että edellä mainituissa asioissa Showa Denko vastaan komissio ja SGL Carbon vastaan komissio annetuista tuomioista ilmenee, että velvollisuudelle ottaa huomioon yhtiölle kolmannessa valtiossa määrättyjä seuraamuksia ei ole oikeudellisia perusteita yhteisön oikeudessa.

23 Komissio väittää lisäksi, että se, että velvollisuutta ottaa huomioon tällaiset seuraamukset ei ole, on sopusoinnussa yleisten oikeusperiaatteiden kanssa. Jos maailmanlaajuisesti toimiva kartelli vahvistaa hintoja maailmanlaajuisesti, kartelliin osallistuvat yritykset eivät nimittäin syyllisty ainoastaan yhteen kilpailusääntöjen rikkomiseen, vaan joukkoon rikkomisia, joiden lukumäärä vastaa niiden riippumattomien oikeusjärjestysten lukumäärää, joissa kielletään hintojen vahvistaminen, josta aiheutuu tosiasiassa tai mahdollisesti vaikutuksia niiden alueilla.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

24 Aluksi on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin on jo tarkastellut edellä mainituissa asioissa Showa Denko vastaan komissio ja SGL Carbon vastaan komissio antamissaan tuomioissa sitä, voidaanko ne bis in idem -periaatetta, joka on vahvistettu ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen seitsemännen lisäpöytäkirjan 4 artiklassa, soveltaa tilanteisiin, joissa kolmannen valtion viranomaiset ovat ryhtyneet toimenpiteisiin niillä kyseisen valtion alueella sovellettavan kilpailuoikeuden alalla olevien, seuraamusten määräämistä koskevien toimivaltuuksien nojalla.

25 Yhteisöjen tuomioistuin muistutti tämän kysymyksen osalta edellä mainitussa asiassa SGL Carbon vastaan komissio antamansa tuomion 28 kohdassa ja edellä mainitussa asiassa Showa Denko vastaan komissio antamansa tuomion 52 kohdassa, että kartellille, joka on kansainvälinen, on ominaista muun muassa se, että kunkin kolmannen valtion alueella näiden valtioiden oikeusjärjestyksissä puututaan tähän kartelliin.

26 Yhteisöjen tuomioistuin totesi tältä osin edellä mainitussa asiassa SGL Carbon vastaan komissio antamansa tuomion 29 kohdassa ja edellä mainitussa asiassa Showa Denko vastaan komissio antamansa tuomion 53 kohdassa, että näiden kolmansien valtioiden viranomaisten, joiden tehtävänä on suojata vapaata kilpailua, toimivaltuuksien käyttöön alueellisen toimivaltansa puitteissa sovelletaan mainittujen valtioiden omia vaatimuksia. Seikkoihin, jotka ovat muiden valtioiden oikeusjärjestysten taustalla kilpailun alalla, sisältyy nimittäin erityisiä päämääriä ja tavoitteita, minkä lisäksi näitten seikkojen johdosta annetaan erityisiä aineellisia sääntöjä, ja ne johtavat – kun mainittujen valtioiden viranomaiset ovat todenneet, että kilpailuoikeuden alalla sovellettavia sääntöjä on rikottu – hyvin erilaisiin oikeudellisiin seurauksiin hallinto-, rikos- ja siviilioikeuden alalla.

27 Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan tästä seuraa, että kun komissio määrää seuraamuksia yrityksen lainvastaisesta käyttäytymisestä, jopa sellaisesta käyttäytymisestä, joka perustuu kansainväliseen kartelliin, sen tarkoituksena on suojata sisämarkkinoilla käytävää vapaata kilpailua, joka on EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdan nojalla yhteisön perustavoite. Yhteisön tasolla suojatun oikeushyvän erityisluonteen vuoksi komission alaa koskevien toimivaltuuksiensa nojalla tekemät arviot voivat nimittäin poiketa huomattavasti kolmansien valtioiden viranomaisten tekemistä arvioista (ks. em. asia SGL Carbon v. komissio, tuomion 31 kohta ja em. asia Showa Denko v. komissio, tuomion 55 kohta).

28 Näin ollen yhteisöjen tuomioistuin päätteli tästä, että ne bis in idem -periaatetta ei sovelleta tilanteisiin, joihin on puututtu kolmansien valtioiden oikeusjärjestyksissä ja joissa kyseisten valtioiden viranomaiset ovat ryhtyneet toimenpiteisiin oman toimivaltansa rajoissa (ks. em. asia SGL Carbon v. komissio, tuomion 32 kohta ja em. asia Showa Denko v. komissio, tuomion 56 kohta).

29 Esillä olevan valituksen osalta on huomautettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 112–116 kohdassa keskeisiltä osin samanlaisen päättelyn mukaisesti, että ne bis in idem -periaatetta ei voida soveltaa,

kun komission on käytettävä toimivaltaansa yhteisön oikeuden nojalla, vaikka kolmannen valtion viranomaiset ovat jo määränneet kyseessä olevalle yritykselle seuraamuksia kyseisessä kolmannessa valtiossa sovellettavien kilpailusääntöjen rikkomisesta.

30 Näin ollen perusteluja, joihin SGL Carbon on vedonnut valituksessaan ja jotka koskevat ne bis in idem -periaatteen loukkaamista, ei voida hyväksyä.

31 Valittajan istunnossa esittämien perustelujen, joiden mukaan edellä mainituissa asioissa SGL Carbon vastaan komissio ja Showa Denko vastaan komissio annettujen tuomioiden on katsottava merkitsevän, että komission harkintavalta sen osalta, onko sen otettava huomioon kolmannen valtion viranomaisten kyseessä olevalle yritykselle kyseisessä kolmannessa valtiossa sovellettavien kilpailusääntöjen rikkomisesta määräämät seuraamukset vai ei, voi mahdollisesti kaventua siten, että komissiolla on kuitenkin velvollisuus ottaa huomioon tällaiset seuraamukset, osalta riittää, kun todetaan, että tällainen mainittuja tuomioita koskeva tulkinta perustuu kyseisten tuomioiden ja erityisesti ensiksi mainitun tuomion 36 kohdan ja jälkimmäisenä mainitun tuomion 60 kohdan virheelliseen tulkintaan.

32 Yhteisöjen tuomioistuin ei nimittäin lausunut mainituissa 36 ja 60 kohdassa ne bis in idem -periaatteen sovellettavuudesta vaan vastasi valittajien toissijaisiin perusteluihin, joilla nämä pyrkivät osoittamaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli loukannut suhteellisuusperiaatetta ja kohtuusperiaatetta.

33 Yhteisöjen tuomioistuin rajoittui tältä osin muistuttamaan, että yhteisön kilpailuoikeuden rikkomisesta määrättyjen sakkojen määrittäminen kuuluu komissiolla tällä alalla olevan harkintavallan piiriin.

34 Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä, kun se katsoi valituksenalaisen tuomion 128 kohdassa, että komissiolla ei ollut velvollisuutta ottaa huomioon seuraamuksia, joita Yhdysvaltain viranomaiset olivat määränneet SGL Carbonille.

35 Näin ollen ensimmäinen valitusperuste, johon SGL Carbon on vedonnut valituksensa tueksi, on hylättävä.

Toinen valitusperuste, joka koskee valittajalle määrätyn sakon määrän lainvastaista korottamista sen perusteella, että se oli kartellin johtaja

36 Tämä valitusperuste muodostuu kahdesta osasta. Ensinnäkin SGL Carbon väittää, että sakon perusmäärän korottaminen on lainvastainen siitä syystä, että tällainen korottaminen ei ole perusteltua ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tosiseikkoja koskevien toteamusten perusteella. Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin loukkasi valittajan mukaan tältä osin puolustautumisoikeuksia, koska valittaja ei voinut olla ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä tietoinen puolustuksensa kannalta keskeisestä seikasta eli siitä, että komissio katsoisi, että valittaja oli ollut kartellin ainoa johtaja.

Toisen valitusperusteen ensimmäinen osa

– Asianosaisten lausumat

37 SGL Carbon väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen sille antama kartellin johtajan asema ei vastaa asian tosiseikkoja, sellaisena kuin ne esitettiin valituksenalaisessa tuomiossa.

38 Se katsoo myös, ettei tosiseikoilla eikä etenkään ensimmäisen oikeusasteen toteamuksilla, jotka ovat sitä paitsi ristiriitaisia, voida perustella sille määrätyn sakon korottamista.

39 Komissio väittää, että valitusperusteen tämä osa on jätettävä tutkimatta siltä osin kuin valittaja riitauttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tosiseikkoja koskevat arvioinnit valittajan asemasta kartellin johtajana.

40 Komissio väittää lisäksi, että valittajan perustelut, joiden mukaan kartellin johtajaksi määrittely heijastui sakon määrään, on myös jätettävä tutkimatta, koska niissä on kyse jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esitettyjen argumenttien toistamisesta.

– Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

41 Aluksi on muistutettava, että EY 225 artiklan 1 kohdasta ja yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisestä kohdasta ilmenee, että ainoastaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toimivaltainen toisaalta määrittämään ratkaisun perustaksi asetettavan tosiseikaston, lukuun ottamatta sellaisia tapauksia, joissa määritetyn tosiseikaston paikkansapitämättömyys käy ilmi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta, ja toisaalta arvioimaan tätä tosiseikastoa. Kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on määrittänyt asian tosiseikaston tai arvioinut sitä, yhteisöjen tuomioistuin on EY 225 artiklan nojalla toimivaltainen harjoittamaan tämän tosiseikaston oikeudelliseen luonnehdintaan ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen sen pohjalta tekemiin oikeudellisiin päätelmiin kohdistuvaa valvontaa. Yhteisöjen tuomioistuimella ei siten ole toimivaltaa määrittää asian tosiseikastoa eikä lähtökohtaisesti myöskään arvioida sitä selvitystä, johon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asian tosiseikastoa määrittäessään tukeutunut. Silloin, kun tämä selvitys on saatu asianmukaisesti ja todistustaakkaa sekä asian selvittämistä koskevia menettelysääntöjä ja yleisiä oikeusperiaatteita on noudatettu, ainoastaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida sille esitetyn selvityksen näyttöarvoa. Lukuun ottamatta sitä tapausta, että tuomioistuimelle esitetty selvitys on otettu huomioon

vääristyneellä tavalla, tämä arviointi ei näin ollen ole sellainen oikeuskysymys, että se sinänsä kuuluisi yhteisöjen tuomioistuimen harjoittaman valvonnan piiriin (ks. asia C-551/03 P, General Motors v. komissio, tuomio 6.4.2006, Kok. 2006, s. I-3173, 51 ja 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

42 Toisen valitusperusteen ensimmäisen osan osalta on huomautettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkasteli yksityiskohtaisesti valituksenalaisen tuomion 316–331 kohdassa tosiseikkoja, joiden johdosta komissio oli katsonut, että SGL Carbon oli kartellin johtaja ja että tässä oli kyse raskauttavasta olosuhteesta.

43 On huomautettava, että koska kyse on tällaisesta raskauttavasta olosuhteesta, vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan (ks. mm. yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomio 28.6.2005, Kok. 2005, s. I-5425, 240–242 kohta) kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta määritettäessä otetaan huomioon lukuisia tekijöitä, joiden osalta komissiolla on harkintavaltaa. Kun komissio ottaa sakon määrää määrittäessään huomioon edellä mainittujen suuntaviivojen mukaisesti sen seikan, että on olemassa raskauttavia olosuhteita, se vain toteuttaa sille kuuluvaa tehtävää valvoa yhteisön kilpailusääntöjen noudattamista.

44 Kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden määrittämisessä on otettava huomioon muun muassa kunkin yrityksen käyttäytyminen, kunkin yrityksen osuus yhteistoimintajärjestelyn luomisessa ja se hyöty, jonka ne ovat voineet saada kyseisestä järjestelystä (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 100/80–103/80, Musique Diffusion française ym. v. komissio, tuomio 7.6.1983, Kok. 1983, s. 1825, Kok. Ep. VII, s. 133, 129 kohta).

45 Näin ollen perusteluilla, joihin SGL Carbon on vedonnut ja jotka liittyvät siihen raskauttavaan olosuhteeseen, että SGL Carbon oli kartellin johtaja, pyritään siihen, että yhteisöjen tuomioistuin tarkastelee uudelleen kaikkia tosiseikkoja, joista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lausunut.

46 SGL Carbon ei vetoa tältä osin mihinkään asiakirjaan tai muuhun seikkaan, jolla voitaisiin osoittaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen arvioissaan, jotka liittyivät tämän yrityksen asemaan sekä kartellin alkuperää että sen kehittymistä koskevilta osin.

47 Mainittuihin arviointeihin ei sitä paitsi sisälly ristiriitoja myöskään siltä osin, miten SGL Carbonin ja muiden kartelliin osallistuneiden yritysten käyttäytymistä arvioitiin.

48 Tästä seuraa, että toisen valitusperusteen ensimmäinen osa on jätettävä tutkimatta.

Toisen valitusperusteen toinen osa

– Asianosaisten lausumat

49 SGL Carbon väittää, että komissio ei kuullut sitä sääntöjenmukaisesti siinä yhteydessä, kun se arvioi SGL Carbonin kilpailusääntöjen rikkomista, ja että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ottanut huomioon tällaisen seikan

oikeudellista merkitystä. Komissio nimittäin piti SGL Carbonia väitetiedoksiannossa kartellin johtajana yhdessä erään toisen yrityksen kanssa. Sitä vastoin riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 485–488 perustelukappaleessa komissio piti yksinomaan valittajaa "kilpailusääntöjen rikkomisen johtajana ja alkuunpanijana isostaattisen grafiitin markkinoilla", ja se määräsi valittajalle korkeimman korotuksen sakon perusmäärään eli 50 prosenttia.

50 SGL Carbon katsoo täten, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin loukkasi puolustautumisoikeuksia. Väitetiedoksiannossa ei nimittäin saa rajoittua mainitsemaan, että sakoissa otetaan huomioon kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuus ja kesto, vaan siinä on tehokkaan puolustautumisen mahdollistamiseksi lueteltava seikat, jotka komissio voi ottaa päätöstä tehdessään huomioon.

51 SGL Carbon korostaa, että sen väitetty johtajan asema kartellissa on seikka, joka on sakon määrän vahvistamisen kannalta keskeinen. Jos väitetiedoksiannossa olisi todettu, että komissio aikoi arvioida rikkomuksen vakavuutta tällä tavalla, valittaja olisi riitauttanut kyseisen arvion.

52 Komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi perustellusti, että puolustautumisoikeuksia, ja muun muassa oikeutta tulla kuulluksi, oli noudatettu, koska väitetiedoksiannossa ilmoitettiin kilpailusääntöjen rikkomisia koskevat pääasialliset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, kuten kyseisten rikkomisten vakavuus ja kesto. Oikeus tulla kuulluksi ei nimittäin koske tapaa, jolla komissio aikoo soveltaa rikkomisen vakavuutta ja kestoa koskevia kriteerejä, kun se määrittää sakkojen suuruutta.

53 Komissio väittää, että valittajan toiminnan merkittävyys kartellin johtajana tai tapa, jolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi kyseiseen toimintaan liittyviä olosuhteita, ovat tosiseikkoja koskevia kysymyksiä, joita voidaan tarkastella valitusvaiheessa ainoastaan siinä tapauksessa, että selvitysaineisto on otettu huomioon vääristyneellä tavalla.

54 Komissio huomauttaa tältä osin, että valittaja ei ole kyseenalaistanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tosiseikkoja koskevien toteamusten lainmukaisuutta. Valittaja ei ole myöskään vedonnut argumentteihin, joilla voitaisiin osoittaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin otti selvitysaineiston huomioon vääristyneellä tavalla.

– Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

55 On muistutettava, että yhtäältä väitetiedoksiannolla ja toisaalta asiakirja-aineistoon tutustumista koskevalla oikeudella mahdollistetaan se, että tutkimuksen kohteena olevat yritykset voivat tutustua komission käytettävissä oleviin todisteisiin, ja se, että puolustautumisoikeuksia voidaan käyttää täysin tehokkaasti (ks. yhdistetyt asiat C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ja C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomio 15.10.2002, Kok. 2002, s. I-8375, 315 ja 316 kohta ja yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomio 7.1.2004, Kok. 2004, s. I-123, 66 ja 67 kohta).

56 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että komissio täyttää velvoitteensa kunnioittaa yritysten oikeutta tulla kuulluiksi, jos se ilmoittaa väitetiedoksiannossa tärkeimmät tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotka voivat johtaa sakon määräämiseen, kuten oletetun kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden ja keston sekä sen, että rikkomiseen on syyllistytty tahallaan tai tuottamuksesta (ks. vastaavasti asia 322/81, Michelin v. komissio, tuomio 9.11.1983, Kok. 1983, s. 3461, Kok. Ep. VII, s. 339, 19 ja 20 kohta ja em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 428 kohta).

57 Esillä olevan valituksen osalta on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määritti valituksenalaisen tuomion 138–142 kohdassa asianmukaisesti oikeussäännöt, jotka koskevat väitetiedoksiantoa ja yritysten oikeutta tulla kuulluksi.

58 Tämän jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 144 ja 145 kohdassa perustellusti, että puolustautumisoikeuksia ei ollut loukattu, koska SGL Carbonille oli annettu mahdollisuus esittää huomautuksia rikkomisen keston, vakavuuden ja luonteen osalta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin myös täsmensi mainitun tuomion 146 kohdassa perustellusti, ettei komissiolla ollut velvollisuutta selittää väitetiedoksiannossa sitä, millä tavalla se saattoi käyttää kutakin näistä seikoista sakon määrää määrittäessään (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 434, 435 ja 439 kohta).

59 Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä, kun se katsoi, että väitetiedoksiantoon sisältyi riittävän täsmällisiä tietoja – muun muassa rikkomisen vakavuuden osalta – siitä, miten komissio aikoi määrittää sakon määrän.

60 On erityisesti todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 148 kohdassa, että väitetiedoksiantoon sisältyi tieto, jonka mukaan SGL Carbon oli ollut kilpailusääntöjen rikkomisen johtajana ja alkuunpanijana. Valittajalle oli siis ilmoitettu, että tämä seikka saatettiin ottaa huomioon sakkoa määritettäessä.

61 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi myös perustellusti valituksenalaisen tuomion 149 kohdassa, ettei minkään seikan perusteella voida katsoa, että SGL Carbonin vastuu kartellin johtajana olisi kasvanut sen johdosta, että komissio ei katsonut enää riidanalaisessa päätöksessä, että eräs toinenkin tähän kartelliin osallistunut yritys oli tässä samassa asemassa.

62 Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 59 kohdassa, se, että komissio piti riidanalaisessa päätöksessä SGL Carbonia kartellin ainoana johtajana, ei näin ollen muuttanut SGL Carbonin asemaa komissioon nähden siinä määrin, että puolustautumisoikeuksia olisi loukattu, kun otetaan huomioon, että väitetiedoksiannon

luonteelle on tyypillistä, että se on väliaikainen ja että komissio voi muuttaa sitä myöhemmässä arvioinnissaan osapuolten sille esittämien huomautusten ja muiden tosiseikkoja koskevien toteamusten perusteella.

63 Toisen valitusperusteen toinen osa ei täten ole perusteltu.

64 Edellä esitetystä seuraa, että toinen valitusperuste, johon SGL Carbon on vedonnut valituksensa tueksi, on hylättävä kokonaisuudessaan.

Kolmas valitusperuste, joka koskee puolustautumisoikeuksien loukkaamista siltä osin kuin niihin sisältyy oikeus tulla kuulluksi

Asianosaisten lausumat

65 SGL Carbon väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki virheen, kun se katsoi valituksenalaisen tuomion 154 kohdassa, että perustelujen, jotka koskevat sitä, että komission tutkimuksesta vastanneiden virkamiesten saksan kielen taito oli riittämätön, tueksi ei ollut esitetty luotettavia todisteita. Valittaja nimittäin osoitti, miltä osin ja minkä seikkojen perusteella se saattoi olettaa ainoastaan, että yksikään mainituista virkamiehistä ei hallinnut riittävän hyvin kyseistä kieltä.

66 SGL Carbonin mukaan komission virkamiesten on voitava ymmärtää kaikki tiedot, joihin kyseessä olevat yritykset vetoavat, joko suoraan tai käännösten välityksellä.

67 Komissio toteaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että valittaja ei ollut esittänyt luotettavia todisteita, jotka tukisivat mainittua väitettä.

68 Komissio korostaa, että yksittäisen virkamiehen kielitaito ei voi vaikuttaa vähäisimmässäkään määrin puolustautumisoikeuksien noudattamiseen. Kilpailun pääosasto nimittäin johtaa hallinnollista menettelyä, joka päättyy komission toimielimenä tekemään päätökseen.

69 Komissio huomauttaa lisäksi, että kaikki kirjeenvaihto menettelyn kuluessa käytiin yhtä poikkeusta lukuun ottamatta saksaksi. Ainoastaan kolmas valittajalle lähetetty tietojensaantipyyntö oli laadittu englanniksi, mutta valittaja ei pyytänyt saada siitä käännöstä, vaan tyytyi vastaamaan siihen saksaksi.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

70 Aluksi on muistutettava, että puolustautumisoikeuksien noudattaminen kaikissa sellaisissa menettelyissä, joissa voidaan määrätä seuraamuksia – erityisesti sakkoja tai uhkasakkoja – on yhteisön oikeuden perusperiaate, jota on noudatettava, vaikka kyse on luonteeltaan hallinnollisesta menettelystä (ks. mm. asia C-194/99 P, Thyssen Stahl v. komissio, tuomio 2.10.2003, Kok. 2003, s. I-10821, 30 kohta).

71 Puolustautumisoikeuksien noudattaminen edellyttää muun muassa sitä, että tutkimuksen kohteena oleva yritys saa hallinnollisen menettelyn kuluessa ilmaista asianmukaisesti näkemyksensä esiin tuotujen tosiseikkojen paikkansapitävyydestä ja merkityksestä sekä niistä asiakirjoista, joita komissio on käyttänyt (ks. asia C-310/93 P, BPB Industries ja British Gypsum v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok. 1995, s. I-865, 21 kohta).

72 Valituksen tueksi esitetyn kolmannen valitusperusteen osalta on huomautettava, että siltä osin kuin SGL Carbon riitauttaa sen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi valituksenalaisen tuomion 154 kohdassa SGL Carbonin perustelut, joiden mukaan komissio oli antanut asian sellaisten virkamiesten käsiteltäväksi, jotka eivät hallinneet saksan kieltä riittävän hyvin, tämä päätelmä perustuu tosiseikkaa koskevaan arviointiin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle esitettyjen todisteiden arviointiin, joita ei voida riitauttaa valituksessa, kuten tämän tuomion 41 kohdassa muistutettiin.

73 Jos kuitenkin katsotaan näytetyn toteen, että asiasta vastanneilla komission virkamiehillä ei ollut riittävää kielitaitoa, siltä osin kuin SGL Carbon väittää, että komissio loukkasi sen puolustautumisoikeuksia, riittää, kun todetaan, että kartellia koskevasta tutkimuksesta vastaavan virkamiesryhmän jäsenen kielitaito ei voi sinänsä olla ratkaiseva seikka arvioitaessa sitä, onko komissio mahdollisesti loukannut puolustautumisoikeuksia.

74 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä, kun se katsoi, ettei komissio ollut loukannut puolustautumisoikeuksia.

75 Kolmatta valitusperustetta, johon SGL Carbon on vedonnut valituksensa tueksi, ei siten voida hyväksyä.

Neljäs valitusperuste, joka koskee sitä, että SGL Carbonin yhteistyötä komission kanssa ei otettu huomioon

Asianosaisten lausumat

76 SGL Carbon väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ottanut huomioon argumentteja, joiden mukaan kyseisen yrityksen komission kanssa tekemälle yhteistyölle ei annettu riittävästi painoarvoa muiden kyseessä olevien yritysten tekemään yhteistyöhön nähden. Komissio nimittäin alensi valittajalle määrättyä sakkoa vain 35 prosentilla, vaikka 50–75 prosentin alennus olisi ollut asianmukainen.

77 SGK Carbon katsoo, että se teki yhteistyötä vähintään siinä määrin kuin muut yritykset ja että ainoastaan se toimitti tietoja, jotka liittyivät muiden yritysten osallistumiseen kartelliin.

78 SGL Carbon väittää myös, että merkitystä ei pidä olla pelkästään sillä, toteaako komissio päätöksessään yhteistyötä tehneiden yritysten paljastamat kilpailusääntöjen rikkomiset vai ei. Päinvastaisessa tapauksessa yritysten, jotka haluavat tehdä yhteistyötä, olisi nimittäin jatkuvasti pelättävä, että niiden yhteistyötä, kuten yhteistyötä, jota valittaja teki, ei oteta huomioon lainkaan tai sitä ei oteta huomioon täysimääräisesti.

79 Komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä arvioissaan, jotka liittyvät SGL Carbonin tutkimuksen aikana tekemään yhteistyöhön. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi asianmukaisesti sitä,

miten valittaja ja muut kyseessä olevat yritykset myötävaikuttivat asian selvittämisessä. Koska valittajan yhteistyöllä ei myötävaikutettu kilpailusääntöjen rikkomisen selvittämiseen, tätä yhteistyötä ei ollut otettava huomioon sakon alentamiseksi.

80 Komissio katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkasteli asianmukaisesti todisteita, jotka koskivat kunkin kyseessä olevan yrityksen myötävaikuttamista asian selvittämiseen tutkimuksen aikana. Valittaja ei komission mukaan selittänyt, miltä osin tässä tarkastelussa olisi otettu selvitysaineisto huomioon vääristyneellä tavalla, mikä on ainut seikka, joka voidaan tarkistaa valituksen yhteydessä.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

81 Kuten tämän tuomion 43 kohdassa muistutettiin, komissiolla on sakkojen laskentatavan osalta laaja harkintavalta, ja se voi ottaa tältä osin huomioon lukuisia tekijöitä, joihin kuuluu kyseessä olevien yritysten yhteistyö tämän toimielimen yksiköiden suorittaman tutkimuksen aikana. Komission on tässä yhteydessä suoritettava monimutkaisia tosiseikkoja koskevia arvioita, kuten arvioita, jotka koskevat mainittujen yritysten yhteistyötä.

82 Esillä olevan asian osalta on huomautettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin perusti valituksenalaisen tuomion 358–362 kohdassa tätä asiaa koskevat arvionsa edellä mainittuun yhteistyötiedonantoon nojautuen siihen seikkaan, että ainoastaan yksi yritys eli se, joka ensimmäisenä esittää todisteita kartellin olemassaolosta, voi saada tuntuvan alennuksen sakkoon, jolloin muut yritykset, jotka esittävät hallinnollisen menettelyn myöhemmässä vaiheessa tähän samaan kartelliin liittyviä erityisiä todisteita, eivät voi saada kyseistä alennusta.

83 Oikeuskäytännöstä ilmenee yrityksen komission kanssa tekemän yhteistyön osalta, että tällainen myötävaikuttaminen voi olla perusteena sakon alentamiselle yhteistyötiedonannon nojalla ainoastaan, jos tämän myötävaikuttamisen ansiosta komission on tosiasiassa mahdollista suorittaa tehtävänsä, jossa on kyse kilpailusääntöjen rikkomisen toteamisesta ja siitä, että tämä rikkominen saadaan loppumaan (ks. vastaavasti asia C-297/98 P, SCA Holding v. komissio, 16.11.2000, Kok. 2000, s. I-10101, 36 kohta ja em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 399 kohta).

84 Yhteistyötiedonannon C ja B kohdassa määrätään yhden yrityksen, joka ensimmäisenä esittää näyttöä kartellin olemassaolosta, osalta sakon alentamisesta, minkä lisäksi erityisesti sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetussa komission tiedonannossa (EUVL 2006, C 298, s. 17) vahvistettiin tavoite, jonka mukaan yrityksiä, ja etenkin niitä yrityksiä, jotka esittivät todisteita ensimmäisenä, kannustetaan yhteistyöhön yhteisöön vaikuttavien salaisten kartellien tai muiden yhteistoimintajärjestelyjen paljastamisessa, ja tällä annettiin kyseiselle tavoitteelle lisää painoarvoa.

85 Esillä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 360 kohdassa, että ainoastaan yksi yritys, joka ei siis ole SGL Carbon, oli esittänyt mainittuja todisteita ensimmäisenä.

86 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 367 kohdassa, että SGL Carbon ei kartellin johtajan asemansa vuoksi täyttänyt yhteistyötiedonannossa määrättyjä edellytyksiä niin, että se olisi voinut vaatia sille määrätyn sakon huomattavaa alentamista. Tällaista arviointia, joka perustuu tosiseikkoihin, ei voida kyseenalaistaa valituksen yhteydessä.

87 SGL Carbonin niiden perustelujen osalta, jotka liittyvät sen komission kanssa tekemän yhteistyön huomioon ottamiseen, on todettava – riippumatta siitä, että

kyseisen yrityksen katsottiin olevan kartellin johtaja –, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi perustellusti valituksenalaisen tuomion 368 kohdassa, että komissiolla ei ollut velvollisuutta palkita tällaista yhteistyötä alentamalla sakkoa huomattavasti, koska kyseisellä yhteistyöllä ei ollut tosiasiassa helpotettu kilpailusääntöjen rikkomisen toteamista ja mahdollistettu sitä, että tämä rikkominen saadaan loppumaan.

88 SGL Carbonin sen väitteen osalta, että sen tekemälle yhteistyölle ei annettu riittävästi painoarvoa muiden kartelliin osallistuneiden yritysten yhteistyöhön nähden, on todettava, että kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistutti perustellusti valituksenalaisen tuomion 371 kohdassa, komissiolla on laaja harkintavalta, kun se arvioi yrityksen yhteistyön laatua ja hyödyllisyyttä muun muassa suhteessa muiden yritysten myötävaikutukseen asian selvittämisessä.

89 SGL Carbon ei kuitenkaan ole esittänyt mitään seikkaa, jolla voitaisiin osoittaa, miltä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen tarkastelussaan, joka koski komission harkintavallan, joka liittyi yritysten tutkimuksen aikana sen kanssa tekemään yhteistyöhön, käyttämistä.

90 Edellä esitetystä seuraa, että SGL Carbon ei voi väittää perustellusti, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointeihin, jotka liittyvät SGL Carbonin tutkimuksen aikana komission kanssa tekemään yhteistyöhön, sisältyy oikeudellinen virhe.

91 Näin ollen neljäs valitusperuste, johon SGL Carbon on vedonnut valituksensa tueksi, on hylättävä.

Viides valitusperuste, joka koskee sakon suhteettomuutta

Asianosaisten lausumat

92 SGL Carbon väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi virheellisesti, että komission ei tarvitse arvioida kyseessä olevan yrityksen taloudellista tilannetta, kun se vahvistaa sakon määrän.

93 SGL Carbon korostaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei saa jättämällä huomioimatta sakkoon liittyvät taloudelliset seuraukset hyväksyä sitä, että yritys joutuu konkurssiin sakon määräämisen seurauksena. Suhteellisuusperiaatteesta nimittäin seuraa, että on otettava huomioon se, kuinka merkittävä vaikutus seuraamuksella voi olla yrityksen taloudellisen tilanteen takia.

94 Komissio katsoo, että viides valitusperuste on jätettävä tutkimatta. SGL Carbon nimittäin pyrkii siihen, että sakon määrän määrittämisen asianmukaisuutta tarkastellaan uudelleen, ja se esittää joukon väitteitä, jotka eivät liity ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksiin valituksenalaisessa tuomiossa. Tällaisten tosiseikkoja koskevien arviointien tarkastelu ei komission mukaan kuitenkaan kuulu yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan valitusasiassa.

95 Komissio väittää, että viides valitusperuste on joka tapauksessa perusteeton. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nimittäin käytti täyttä harkintavaltaansa soveltaen vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jonka mukaan komissiolla ei ole velvollisuutta ottaa huomioon yrityksen taloudellista tilannetta sakon määrää määrittäessään.

96 Komissio väittää lisäksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin alensi valittajalle määrättyä sakkoa huomattavasti, kun se alensi sakkoa enemmän kuin komissio oli sitä alentanut.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

97 Aluksi on muistutettava, että kuten tämän tuomion 41 kohdassa jo todettiin, yhteisöjen tuomioistuimen valvonta valitusasiassa ei ulotu siihen, miten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on määrittänyt tosiseikat, paitsi silloin, kun määritetyn tosiseikaston paikkansapitämättömyys käy ilmi asiakirja-aineistosta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut selvitysaineiston huomioon vääristyneellä tavalla, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen selvitysaineistoa koskeva oikeudellinen luonnehdinta on virheellinen ja kun kyse on sen selvittämisestä, onko todistustaakkaa ja asian selvittämistä koskevia sääntöjä noudatettu.

98 Sen jälkeen kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ratkaissut täyden tuomiovaltansa perusteella yhteisön kilpailusääntöjen rikkomisesta yrityksille määrättyjen sakkojen suuruuden, yhteisöjen tuomioistuimen asiana ei myöskään ole korvata kohtuullisuussyistä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen harkintaa omallaan, kun se käsittelee valitusasiaa (ks. asia C-219/95 P, Ferriere Nord v. komissio, tuomio 17.7.1997, Kok. 1997, s. I-4411, 31 kohta ja asia C-407/04 P, Dalmine v. komissio, tuomio 25.1.2007, Kok. 2007, s. I-835, 152 kohta).

99 Valitusperuste on jätettävä tutkimatta siltä osin kuin SGL Carbon pyrkii kyseenalaistamaan sille määrätyn sakon oikeasuhteisuuden, koska SGL Carbon pyrkii siihen, että tosiseikkoja koskevia arviointeja tarkastellaan uudelleen, mikä ei kuulu yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan valitusasiassa (ks. myös asia C-359/01 P, British Sugar v. komissio, tuomio 29.4.2004, Kok. 2004, s. I-4933, 47 ja 48 kohta ja edellä mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 245 ja 246 kohta).

100 Niiden perustelujen osalta, joiden mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ottanut huomioon SGL Carbonin maksukykyä, on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön, joka on perustellusti vaikuttanut valituksenalaisen tuomion 333 kohdan muotoiluun, mukaan komissio ei ole velvollinen ottamaan sakon suuruutta määrittäessään huomioon kyseessä olevan yrityksen taloudellista tilannetta, sillä se merkitsisi perusteettoman kilpailuedun antamista niille yrityksille, jotka ovat vähiten sopeutuneita markkinatilanteeseen (ks. yhdistetyt asiat 96/82–102/82, 104/82, 105/82, 108/82 ja 110/82, IAZ International Belgium ym. v. komissio, tuomio 8.11.1983, Kok. 1983, s. 3369, 54 ja 55 kohta ja em. asia SGL Carbon v. komissio, tuomion 105 ja 106 kohta).

101 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä, kun se hylkäsi valituksenalaisen tuomion 333 kohdassa kanneperusteen, joka koski sitä, että komissio ei ollut ottanut huomioon valittajan maksukykyä.

102 Viidettä valitusperustetta, johon SGL Carbon on vedonnut valituksensa tueksi, ei siten voida hyväksyä.

Kuudes valitusperuste, joka koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vahvistamien korkokantojen lainvastaisuutta

Asianosaisten lausumat

103 SGL Carbon katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tarkastellut sen argumentteja, jotka koskivat korkokantojen vahvistamista, ja että valituksenalaiseen tuomioon sisältyy näin ollen tältä osin oikeudellinen virhe.

104 SGL Carbon väittää, että sen maksettavaksi määrätyt korot ovat liian korkeat. Komissio ei saa ilman oikeudellista perustaa vahvistaa korkoja, jotka ovat selvästi markkinakorkoja korkeammat. Korkeat korot vahvistaessaan komissio määräsi SGL Carbonille ylimääräisen seuraamuksen.

105 SGL Carbonin mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voinut missään tapauksessa perustellusti hylätä viittausta korkokantaan, jota sovellettiin väliaikaisiin maksuihin, jotka yritykset maksoivat suorittaakseen niille määrätyt sakot, toteamalla, että tällä korkokannalla on ainoastaan tarkoituksena estää se, että yhteisöt saisivat perusteetonta etua. Korkokannan, jota sovelletaan jopa vielä maksamattomiin sakkoihin, ainoana päämääränä pitäisi nimittäin olla se, että vältytään siltä, että kyseessä oleva yritys hyötyy vakuuden asettamisesta.

106 Komissio väittää, että kuudes valitusperuste on jätettävä tutkimatta siltä osin kuin sillä pyritään siihen, että yhteisöjen tuomioistuin tarkastelee valituksen yhteydessä uudelleen sakkojen vahvistamista.

107 Komissio väittää, että valitusperuste on joka tapauksessa perusteeton. Mikäli yritykset voisivat saada taloudellista hyötyä lykkäämällä niille määrättyjen sakkojen maksamista, seuraamuksen vaikutus heikentyisi ja sakkojen maksamista viivyttävät yritykset hyötyisivät taloudellisesti niihin yrityksiin nähden, jotka maksavat sakot määrättynä eräpäivänä.

108 Komissio väittää lisäksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin perusteli oikeudellisesti riittävällä tavalla sen, minkä vuoksi komissio ei ollut korkoja vahvistaessaan käyttänyt harkintavaltaansa väärin, ja että valittaja ei ole vedonnut mihinkään argumenttiin, jolla voitaisiin osoittaa, että viivästyskorot vahvistettiin suhteettoman korkeiksi.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

109 On muistutettava, että vastatessaan sille esitettyyn kanneperusteeseen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittasi valituksenalaisen tuomion 411 kohdassa vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan komissiolle asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan nojalla annettuun toimivaltaan kuuluu valta määrätä sakkojen eräpäivä ja päivä, josta viivästyskorkojen lasketaan alkavan, sekä näiden korkojen korkokanta ja päätöksensä täytäntöönpanotapa.

110 Jos komissiolla ei olisi tällaista toimivaltaa, yritykset voisivat nimittäin hyötyä sakkojen maksamisesta myöhässä, mikä heikentäisi seuraamusten vaikutuksia (em. asia SGL Carbon v. komissio, tuomion 114 kohta).

111 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi näin ollen perustellusti, että komissiolla oli oikeus käyttää lähtökohtana korkokantaa, joka ylitti markkinoilla vallitsevan keskimääräisen antolainauskoron, siinä määrin kuin se oli tarpeen viivyttelyn estämiseksi sakon maksamisessa (asia SGL Carbon v. komissio, tuomion 115 kohta).

112 Lisäksi on todettava, että SGL Carbon ei ole osoittanut, miltä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen, kun se totesi valituksenalaisen

tuomion 412 kohdassa, että komissio ei ylittänyt harkintavaltansa rajoja viivästyskorkojen korkokannan vahvistamisen osalta. Valittaja on nimittäin rajoittunut vaatimaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tältä osin tekemiä tosiseikkoja koskevia arvioita tarkastellaan uudelleen.

113 Tällaiset perustelut eivät kuitenkaan kuulu yhteisöjen tuomioistuimen valitusasiassa harjoittaman valvonnan piiriin (ks. asia C-113/04 P, Technische Unie v. komissio, tuomio 21.9.2006, Kok. 2006, s. I-8831, 81–83 kohta). Valitusperuste on näin ollen jätettävä tältä osin tutkimatta.

114 SGL Carbonin sen väitteen osalta, jonka mukaan sen argumentti, joka koskee sitä, että komissio myöntää kahden prosentin suuruisia korkokantoja väliaikaisen käteissuorituksen tapauksessa, hylättiin virheellisesti liian myöhään esitettynä, on huomautettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin piti tätä argumenttia, jota ei ollut esitetty kannekirjelmässä, perustellusti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna uutena perusteena. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti perustellusti tutkimatta kyseisen argumentin valituksenalaisen tuomion 413 kohdassa.

115 Kuudes valitusperuste, johon SGL Carbon on vedonnut valituksensa tueksi, on siten osittain perusteeton, ja se jätetään osittain tutkimatta.

116 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että yksikään valitusperuste, johon SGL Carbon on vedonnut valituksensa tueksi, ei voi menestyä, ja näin ollen valitus on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

117 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan, jota työjärjestyksen 118 artiklan nojalla sovelletaan valituksen käsittelyyn, mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut SGL Carbonin velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja tämä on hävinnyt asian, tämä on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) SGL Carbon AG velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset